

5. Сайт «Донецька обласна прокуратура» URL: <https://don.gp.gov.ua/ua/statdon.html>

6. Сайт «Судова влада України» URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/.

Поливода Вадим В'ячеславович,
доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЧИ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Світовий досвід свідчить про високу результативність використання конфіденційного співробітництва у процесі документування злочинної діяльності та досудового розслідування. Пріоритет спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації зумовлений унікальними можливостями суб'єктів проникнення у кримінальне середовище. Це робить його ефективним способом одержання відомостей, речей і документів, які мають значення для досудового розслідування, дозволяє здійснювати активний вплив на всі процеси, що відбуваються у кримінальному середовищі, забезпечуючи інтереси кримінального судочинства тощо [5, с. 31].

На наш погляд, при проведенні процесуальної форми «Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації», а також практики її провадження та використання здобутих результатів у кримінальному процесуальному доказуванні дає підстави для висновку, що процесуальна форма провадження даної негласної слідчої (розшукової) дії є недосконалою, що створює проблеми під час використання її результатів у кримінально-процесуальному доказуванні.

До проблем правового регулювання даної негласної слідчої (розшукової) дії ми відносимо:

1. Негласна слідча (розшукова) дія «Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації» передбачає співпрацю особи з органом досудового розслідування на конфіденційній основі. Якщо практика використання конфідентів при проведенні даної НСРД із засекреченням відомостей про таких осіб вже певним чином напрацьована, інша форма – використання інформації від конфідента – викликає низку питань. Так, при проведенні цієї негласної дії конфідент може залучатися до проведення інших НСРД:

аудіо-відеоконтроль; зняття інформації з електронних інформаційних систем; обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; спостереження за особою, річчю або місцем; негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження, тощо. Такі НСРД оформляються відповідним протоколом із збереженням таємниці достовірних відомостей про особу[3].

Однак залишається невизначеним питання, як оформляти інформацію, одержану від конфідента не під час проведення НСРД. Чи має бути відповідний рапорт, довідка чи протокол допиту свідка із збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу, чи фіксувати такі дані слід безпосередньо у протоколі НСРД.

2. Зважаючи на те, що КПК України передбачено можливість одержання та використання інформації від осіб, які залучені до конфіденційного співробітництва, лише під час проведення НСРД. У такому випадку, якщо особа володіє інформацією, що має значення у кримінальному провадженні, але не бажає розголошення відомостей про неї, фіксація її свідчень може відбуватися лише у порядку забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві.

При цьому варто мати на увазі певну прогалину у законодавстві, оскільки ст. 8 Закону України «Про державну таємницю» [2], як і зводом відомостей, що становлять державну таємницю, відомості про особу, яка надала згоду на конфіденційне співробітництво з органом досудового розслідування, не віднесено до інформації, яка може визнаватись державною таємницею.

3. Неоднозначне тлумачення правоохоронцями і доповнення частинами 2–4 ст. 7 Закону України про «Оперативно-розшукову діяльність» [4]. Зокрема, зазначеною новелою встановлено, що у разі виявлення під час проведення ОРД ознак злочину оперативний підрозділ зобов'язаний невідкладно направити зібрані матеріали до відповідного органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового слідства. Якщо такі ознаки виявлено при проведенні оперативно-розшукового заходу «Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації», що триває і припинення якого може негативно вплинути на результати кримінального провадження, підрозділ повідомляє орган досудового розслідування і прокурора та закінчує проведення даного оперативно-розшукового заходу.

Водночас, якщо під час проведення ОРЗ одержано інформацію про підготовку до вчинення злочину чи вже вчинений злочин, невідкладне спрямування такої інформації до органу досудового розслідування може вважатись формою розкриття факту проведення ОРД особами, які не здійснюють нагляд за ОРС та не мають до неї доступу. Також неоднозначний підхід до тлумачення вжитого у вказаній статті терміну

«невідкладно», оскільки він може стосуватись як моменту виявлення ознак злочину, так і складання матеріалів, що містять дані про нього.

Протокол про проведення оперативно-технічних заходів складається після їх завершення. Та якщо законодавець мав на увазі невідкладне спрямування таких протоколів і додатків до них після їх складання, залишається також невирішеним питанням про проведення процедури легалізації, яка може тривати до кількох тижнів.

4. Існує також колізія й щодо адресата спрямування матеріалів ОРЗ після їх завершення. Відповідно до ч. 3 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [4] такі матеріали направляються не прокурору, а органу досудового розслідування. Водночас у п. 20 ст. 8 цього Закону визначено, що фіксація та використання результатів оперативно-розшукових заходів регулюється згідно з положенням глави 21 КПК України. Натомість в ч. 3 ст. 252 КПК України «Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій» визначено, що протоколи про проведення НСРД передаються прокурору.

5. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні містить норми, які розкривають сутність дії виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, проте не вказує, які саме додатки можуть формуватися за результатами її проведення, що у правозастосовній діяльності створює певні труднощі.

Відповідно до досвіду оперативної практики щодо проведення аналогічного за змістом оперативно-розшукового заходу додатками до протоколу про результат його проведення можуть бути: предмети, документи, товари, речовини, гроші, аудіо-, відеозаписи тощо.

На нашу думку, виконання спеціального завдання слід проводити як негласну слідчу (розшукову) дію при наявності відповідного кримінального провадження, а не як оперативно-розшуковий захід за матеріалом оперативно-розшукової справи. По перше: по матеріалах кримінального провадження можна застосовувати більш широкий комплекс заходів та слідчих дій (зокрема, негласних слідчих (розшукових) дій), які в подальшому становитимуть основу кримінально-процесуального доказування.

По друге: у разі виявлення під час проведення оперативно-розшукових заходів ознак злочину оперативний підрозділ зобов'язаний невідкладно направити зібрані матеріали до відповідного органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування. Тобто матеріали оперативно-розшукової справи в майбутньому будуть слугувати підставою для відкриття відповідного кримінального провадження.

Список використаних джерел

1. Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими

органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням їх виявленні та розслідуванні» від 07 липня 2017 р. № 575.

2. Про державну таємницю [Електронний ресурс] : Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855 XII. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

3. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні [Електронний ресурс] : спільний наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерством фінансів України, Адміністрацією ДПС України та Міністерством юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1681/51 від 16 лист. 2012 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>.

4. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-ХІІ. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

5. Савченко А. В. Міжнародний досвід використання агентури правоохоронними органам Європи та США : [посіб.] / Савченко А. В., Матвійчук В. В., Никифорчук Д. Й. ; за заг. ред. Я. Ю. Кондратьєва. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2004. – 60 с.

Процько Максим Ігорович,

головний консультант відділу
представництва в судах юридичного
управління Секретаріату Центральної
виборчої комісії;

Дем'янченко Анастасія Сергіївна,

експерт з акредитації освітніх програм
Національного агентства з питань
забезпечення якості вищої освіти

РОЛЬ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ В ПРОТИДІЇ ГЕНДЕРНОМУ НАСИЛЬСТВУ

Питання запобігання та протидії гендерному насильству набирає актуальності в останні роки у світових масштабах, оскільки з кожним роком збільшується кількість країн, які не толерують гендерне насильство.

У міжнародно-правовому контексті слід зазначити, що Рада Європи відіграє провідну роль у запобіганні та боротьбі з усіма формами насильства, зокрема, щодо жінок через новітні стандарти та заходи з підвищення обізнаності [2]. Зокрема, слід зазначити, що дана організація сприяла прийняттю Конвенції про запобігання насильству стосовно жінок